

POHJOIS-POHJANMAAN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY (PPLY)
PL 3000
90014 Oulun yliopisto

7.2.2011

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, ympäristövastuualue

PL 293
90101 Oulu
kirjaamo.pohjois@avi.fi

Hakija: Turveruukki Oy
Asia: Ruoholamminnevan turvetuotantoalueen ympäristölupa, Pyhäntä
Viite: PSAVI/261/04.08/2010

Mielipide Ruoholamminnevan turvetuotantoalueen ympäristölupahakemuksesta

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys vaatii hakemuksen hylkäämistä. Turveruukki Oy:lle ei tule myöntää lupaa turvetuotannon aloittamiseen Ruoholamminnevilla, koska hakemus ei täytä ympäristönsuojelulain 42 § mainittuja luvan myöntämisen edellytyksiä. Hanke on myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategian ja toimintaohjelman 2006–2016 vastainen.

Hankealueen luonnontilaisuus ja sijainti

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan turpeenottoalueiksi otetaan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan voimakkaasti muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan turpeenottoa koskevan suunnittelumääräyksen mukaan turvetuotantoon tulee ensisijaisesti ottaa entisiin tuotantoalueisiin liittyviä soita, ojitettuja soita tai sellaisia ojittamattomia soita, joiden luonnon- ja kulttuuriarvot eivät ole seudullisesti merkittäviä.

Ruoholamminneva on merkittävältä osin luonnontilainen suokokonaisuus. Sen rämereunat on ojitettu, mutta luontoarvojen kannalta tärkeimmät avoimet ja mätät keskiosat ovat kokonaan luonnontilaisia. Pyhännän eteläosissa on suuria turvetuotantoalueita, mutta kunnan itäosissa, missä Ruoholamminneva sijaitsee, turpeenkaivuuta varten avattuja soita ei ole. Suuri osa tämänkin alueen puustoisista soista on kuitenkin ojitettu metsätalouden käyttöön.

Ruoholamminnevan läheisyydessä sijaitsee Törmäsenrimmen–Kolkannevan suojelualue. Etäisyyttä suoalueiden välillä on lyhimmillään alle kaksi kilometriä. Törmäsenrimmellä on vakituinen erityisesti suojeltavan muuttohaukan pesimäpaikka. On selvää, että Ruoholamminnevilla on merkitystä muuttohaukan saalistusmaastona. Lisäksi tilanteessa, jossa muuttohaukan läsnäolo vaikuttaa sekä saalistuspaineen että karkotusvaikutuksen kautta Törmäsenrimmen kahlaajalintulajistoon, korostuu lähialueiden soiden merkitys entisestään. Ruoholamminnevan linnustoselvityksessä havaittiin useista

menetelmällisistä puutteista huolimatta (ks. alla) runsaasti soiden kahlaajalintuja. Tämä havainto voi kertoa nimenomaan Ruoholamminnevan korostuneesta alueellisesta merkityksestä suolinnustolle.

Turvetuotannon sijoittaminen Ruoholamminnevalle ei täytä ympäristönsuojelulain määräyksiä ympäristön pilaantumista aiheuttavan toiminnan sijoittamisesta. Suunniteltu 74,5 hehtaarin turvetuotantoalue tuhoaisi Ruoholamminnevan peruuttamattomasti. Samalla turvetuotantohanke heikentäisi myös Törmäsenrimmen-Kolkannevan suojeluarvoja niin yllä mainittujen peto-saalis -vuorovaikutusten kuin yleisten metapopulaatioekologisten lainalaisuuksien johdosta. Muuttuneen maiseman keskelle yksinäiseksi saarekkeeksi jäävä suojelualue menettää lopulta merkittävän osan lajistostaan, koska yksilöiden liikkuminen sen ja ympäröivien habitaattilaikkujen välillä estyy.

Lupien myöntämättä jättäminen ja turvetuotannon vähentäminen on välttämätöntä myös Siikajoen vedenlaadun parantamisen näkökulmasta. Se, että luonnontilaiset suot on hankittu Turveruukki Oy:lle aikana, jolloin niiden luontoarvoista ei juurikaan kannettu huolta, ei ole peruste laista ja lupalinjasta poikkeamiselle yhdenkään suon kohdalla. Turveruukki Oy:n sen sijaan olisi viisasta suunnata toimintaansa uudelleen sosiaalisesti ja ekologisesti kestävien polttoaineiden tuottamisen suuntaan.

Ruoholamminnevan luontoselvitys ja toiminnan vaikutus luontoarvoihin

Hakemuksen liitteenä on Ruoholamminnevan luontoselvitys (liite 4.3). Kohteen linnustoa on selvitetty yhtenä päivänä 4.6.2008 linjalaskennalla. Kuljetut laskentalinjat kiersivät suon ympäri pääasiassa kuivahkoja reuna-alueita pitkin. Tällaisella linjan suunnittelulla saadaan laskentaan ylen määrin tavallisia suon reuna-alueiden metsälintuja, kun taas vaateliaammat rimpipintaisella suolla esiintyvät ja usein suojeluarvoltaan arvokkaammat lajit (mm. jänkäsirriäinen ja suokukko) jäävät havaitsematta.

Toisaalta linjalaskennan toteutuksen puutteet ovat toissijaisia, sillä menetelmällisesti linjalaskenta on ollut väärä valinta Ruoholamminnevan linnuston kartoitukseen. Linjalaskenta soveltuu samaa reittiä pitkin vuodesta toiseen toistettuna yleisten lintulajien pesimäkantojen pitkäaikaisseurantaan. Yhden käyntikerran linjalaskennalla voidaan lisäksi saada suuntaa antava käsitys yleisten ja runsaslukuisten lintujen parimääristä jollakin tietyllä alueella, mutta sen perusteella ei voida arvioida kohteen merkitystä harvinaisille tai vähälukuisille lajeille, koska todennäköisyys niiden osumiseen laskentareitille on hyvin pieni. Tästä syystä linjalaskennan perusteella lasketuilla parimääräarvioilla on harvinaisten ja varsinaisten suolajien osalta hyvin vähän arvoa.

Oikea menetelmä Ruoholamminnevan linnuston selvittämiseksi olisi ollut koko alueen kattava 3–4 laskentakerran kartoituslaskenta, jossa ensimmäinen laskenta tehdään heti suon vapauduttua lumipeitteestä ja viimeinen keskikesän aikaan. Hankkeen linnustovaikutusten arvioimiseksi linnustonselvitys tulisi uusien riittävän perusteellisena kartoituslaskentana, jossa kartoitetaan koko Ruoholamminnevan hydrologinen kokonaisuus ja kiinnitetään erityistä huomiota märimpien osien kartoittamiseen. Lisäksi tulisi selvittää alueen merkitys muutoinaikaisena levähdys- ja ruokailualueena sekä mahdollinen riekkokanta talviaikaisella jälkilaskennalla.

Puutteellisesta ja virheellisellä menetelmällä tehdystä linnustonselvityksestä huolimatta Ruoholamminevalla havaittiin runsaasti uhanalaisia ja muuten suojelullisesti merkittäviä suolintuja. Valtakunnallisesti vaarantuneita (VU) keltavästaräkkejä havaittiin kolme paria. Kaavaillun turvetuotantoalueen välittömässä läheisyydessä sijaitsevalla Ruoholammella havaittiin niin ikään valtakunnallisesti vaarantunut tukkasotka. On huomattavaa, että luontoselvityksen päätelmät uhanalaisista lajeista ovat vanhentuneita, sillä siinä on käytetty vuoden 2000 uhanalaisarvion tuloksia (Rassi ym. 2001), vaikka uusin Suomen lajien punainen kirja julkaistiin vuoden 2010 lopussa (Rassi ym. 2010).

Valtakunnallisesti uhanalaisten lajien lisäksi Ruoholamminnevalla havaittiin useita alueellisesti uhanalaisia lajeja (pikkukuovi ja liro), EU:n lintudirektiivin I-liitteessä mainittuja lajeja (teeri, liro, kapustarinta ja laulujoutsen) sekä Suomen kansainvälisiä vastuulajeja (10 lajia). Lajeista PPLY haluaa kiinnittää

erityishuomiota jänkäkurppaan. Tämä vaateliias laji valitsee pesimäpaikoikseen vain kaikkein parhaimpia märkeä rimmikoita. Jo yksinomaan jänkäkurpan esiintyminen Ruoholamminnevilla kertoo suon kiistattomista linnustoarvoista.

Yksi uuden lajien uhanalaisarvion (Rassi ym. 2010) keskeisimmistä havainnoista on suolajien huolestuttava kehitys. Tilanteessa, jossa tavanomaistenkin suolintujen kannat laskevat jyrkästi (ks. esim. www.luonnontila.fi > Suot > SU7 Soiden pesimälinnut) tulee kaikki tavanomaiset tai sitä paremmat lintusuot jättää turvetuotannon ulkopuolelle. Tavanomaisiakaan soita ei ole varaa menettää silloin, kun suoluonto on kokonaisuudessaan voimakkaasti uhattuna.

Oikein tehdyllä linnustokartoituksella alueelta löytyisi hyvin todennäköisesti vielä useita lintulajeja jo havaittujen lisäksi sekä kaikkien lajien reviirimäärät tarkentuisivat. Joka tapauksessa jo nyt olemassa olevien havaintojen perusteella voidaan todeta Ruoholamminnevilla olevan runsas ja monipuolinen linnusto.

Suunnitellulla turvetuotantoalueella tai sen välittömässä yhteydessä esiintyy metsälain tarkoittamista erityisen tärkeistä elinympäristöistä (Metsälaki 10 §) pieniä kangasmetsäsaarekkeitä ojittamattomilla soilla. Vaikka metsälaki ei ohjaa saarekkeitä ympärillä tapahtuvaa maankäyttöä, olisi turpeenkaivuu lain tarkoituksen vastaista. Mikäli ympäröivä suo ojitettaisiin ja turvetta alettaisiin nostaa, lakkaisivat kyseiset kohteet olemasta metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä.

Kasvillisuudesta PPLY haluaa huomauttaa, että alueen eteläosassa tavatun suopunakämmekän (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *incarnata*) uhanalaisluokitusta on nostettu silmälläpidettävästä (NT) vaarantuneeksi (VU) eli laji on nyt valtakunnallisesti uhanalainen (Rassi ym. 2010). Tarkalleen ottaen Ruoholamminnevan kasvillisuuskartoituksessa havaittiin suopunakämmekän ja maariankämmekän (*Dactylorhiza maculata*) hybridejä, mutta luonnonsuojelullisesti ensiksi mainitun perimäaineen läsnäolo on tässä tapauksessa tärkeämpää.

Yhteenveto

Turvetuotannon aloittaminen pesimälinnustoltaan merkittäväällä Ruoholamminnevilla aiheuttaisi Ympäristönsuojelulain 42 § vastaista erityisten luonnonolosuhteiden huononemista, jolla saattaisi olla yhdessä muiden turvetuotantohankkeiden kanssa laajempaakin merkitystä koko alueen suolinnustoon ja siten myös Luonnonsuojelulain 65 § mukaisia merkittäviä heikentäviä vaikutuksia läheisten Natura-alueiden kuten alle 2 km hankealueen pohjoispuolella sijaitsevan Törmäsenrimmen–Kolkkannevan suojeluarvoihin. Kuivatuksen ja tuotannon aikainen ravinne- ja kiintoainekuormitus heikentäisi entisestään tuotantoalueen alapuolisten vesistöjen tilaa. Puutteellisista luontoselvityksistä ja edellä mainituista lain vastaisista haitallisista vaikutuksista johtuen Turveruukki Oy:lle ei tule myöntää hakemuksen mukaista ympäristölupaa.

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Esa Aalto
Puheenjohtaja

Ari-Pekka Auvinen
Suojelutoimikunnan puheenjohtaja

Kirjallisuus

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. ja Mannerkoski, I. (toim.) 2001. Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 432 s.